

2. Vasylveva M. Theory of Pedagogical Deontology. – Kharkiv.: Nove slovo, 2003 – 216 p.
3. Vitvytska S. Fundamentals of Pedagogy of the Higher School: a methodical manual for the students of the magistracy. – K.: Center for Educational Literature, 2003. – 316 p.
4. Hayskyv B. Principles of science of management: a manual. – K.: MAUP –1997. – 112 p.
5. Hrynova V. Formation of the pedagogical culture of the future teacher (theoretical and methodical aspect). – Kharkiv: Osнова, 1998. – 300 p.
6. Classical Pedagogy: Textbook/ L. Necheporenko, Y. Podolyak, V. Pasynyuk. – Kh.: Osнова, 1998. – 420 p.
7. Kondrasova L. Non-audit work on pedagogy at the pedagogical institute. – Odessa: Higher school, 1998. – 158 p.
8. Concept of education of children and youth in the national education system // Informational collection of the Ministry of Education of Ukraine. – 1996. – № 13. – p.3-9.
9. Kryzhko V. Theory and practice of management in education. – Zaporozhye: Prosvita, 2003. – 272 p.
10. Lysenko L. Organization of non-auditing educational work in a student group // Directions of scientific research of the Department of Pedagogy: Pedagogy and Psychology: a collection of scientific works. – Kh., 1997. – Issue 4. – P. 126 – 129.
11. Lozova V., Trotsko G. Theoretical foundations of education and training: a manual for students of pedagogical educational institutions. – Kharkiv, 1997. – 338p.
12. Marmaza O. Management in education: the secrets of successful management. – Kharkiv, 1997. – 338 p.
13. Medvedyeva O. R. Formation of creative abilities of students in extra-curriculum educational work: The dissertation of the candidate of pedagogical sciences: 13.00.04 – Kharkiv, 2006. – 266p.
14. Pobirchenko N. Innovative approaches to the training of future teachers in the context of reforming the system of higher education // Ridna shkola. – 2003. – № 3. – p.3-5.
15. Ushinsky K. Three elements of the school // Collection of essays: In 11 volumes – M.: Publishing House of Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR, 1948. – T. 2. 666 p.

Одержано статтю: 6.03.2019

Прийнято до друку: 9.04.2019

УДК 378.14

DOI: 10.15330/esu.15.136-144

Євдокія Харькова,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка (м. Суми, Україна)

Yevdokiia Kharkova,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Sumy Makarenko state
pedagogical university (Sumy, Ukraine)
tdljbz65@ukr.net

Наталія Павлуценко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка (м. Суми, Україна)

Nataliia Pavlushchenko,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Sumy Makarenko state
pedagogical university (Sumy, Ukraine)
pavnm1972@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

PECULIARITIES OF TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS FOR PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT

Проаналізовано теоретичні основи проблеми саморозвитку майбутніх вихователів в сучасній системі освіти. Розкрито питання професійного саморозвитку майбутніх

вихователів у психолого-педагогічній літературі. Досліджено сутнісні характеристики готовності майбутніх вихователів до професійного саморозвитку.

Ключові слова: саморозвиток; професійний саморозвиток; готовність до саморозвитку; безперервний професійний саморозвиток; самоучіння; самовиховання; професійного середовища; самоактуалізація.

The urgency of the study is conditioned by profound transformations that take place in all areas of our society. Therefore, an important component of the educational process at pedagogical higher education institutions should be appropriate training of future preschool teachers, formation of their readiness for continuous professional self-development. It is necessary for the modern preschool teacher to be able in theory and in practice to analyze his professional abilities and to form on this basis a program of his own further professional growth at any stage of professional activity. In connection with this, there is a need to organize such a system of professional training of future preschool teachers, which would ensure a deliberate process of forming their readiness for professional self-development, which implies the ability to improve continuously their personal and professional qualities and manifests itself in the desire and ability to increase constantly the level of professional skills.

Modern higher pedagogical education ensures the process of self-development of future preschool teachers, shapes their readiness for professional self-development, as the social orders of modern Ukrainian society require a personality of a competitive preschool teacher focused on professional self-development and self-improvement.

On the basis of analysis of theoretical sources on the research problem, professional self-development is interpreted as the conscious activity of a person, aimed at complete self-realization of himself as a personality in the social sphere defined by his profession. Professional self-development of the future preschool teacher is a permanent dynamic process aimed at self-organization of progressive changes in the sphere of the inner world of the student's personality in order to achieve higher levels of professionalism in pedagogical activity. The process of professional self-development of the personality in philosophy is regarded as a spiritual and practical transformation in order to complete the individual self-improvement. In psychology, the process of self-development of the individual is interpreted as a necessary condition for self-realization of the individual, as an element of psychological reality, aimed at understanding the place and function of self-development in a holistic process of life.

In pedagogical studies self-development of the individual is analyzed taking into account active influence of the social environment, interpreting it as the human desire to enrich his individual qualities through those activities that contribute to his formation or improvement.

Pedagogical studies are aimed at finding opportunities to influence the person's motivation to self-development, his/her familiarizing with means of self-development. Theoretical-methodological basis of forming the readiness of future preschool teachers for continuous professional self-development are approaches: acmeological; activity; competence; cultural; personal; synergetic; systems. On this basis, the author's approach to the formation of readiness of future preschool teachers for professional self-development was developed.

Key words: self development; professional self-development; readiness for self-development; continuous professional self-development; self-study; self-education; professional environment; self-actualization

Постановка проблеми. Однією з визначальних тенденцій сучасної вищої педагогічної освіти є підготовка майбутніх фахівців до професійного саморозвитку, оскільки прагнення до саморозвитку в професії є нині особливо актуальним і характеризує суспільні потреби громадян нашої країни. Цей процес забезпечується Законами України “Про вищу освіту” (2014), Концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти (2013) метою якої є забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання

протягом життя, Національною доктриною розвитку освіти (2002), Державною національною програмою “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) (1993), одним з принципів реалізації якої є безперервність освіти, що відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, досягнення цілісності й наступності в навчанні та вихованні, перетворення набуття освіти у процес, що триває впродовж усього життя людини.

Актуальність дослідження зумовлена глибокими перетвореннями, що відбуваються в усіх галузях нашого суспільства. Тому важливою складовою навчально-виховного процесу в педагогічних вищих навчальних закладах має бути забезпечення відповідної підготовки майбутніх вихователів, формування їхньої готовності до безперервного професійного саморозвитку. Необхідно, щоб сучасний вихователь теоретично й практично був здатний проаналізувати свої професійні можливості й на цій основі зміг сформулювати програму власного подальшого професійного зростання на будь-якому етапі професійної діяльності. У зв'язку з цим виникає необхідність в організації такої системи фахової підготовки майбутніх вихователів, яка б забезпечувала цілеспрямований процес формування їхньої готовності до професійного саморозвитку, що передбачає здатність постійно вдосконалювати свої особистісні та професійні якості й виявляється в бажанні та спроможності постійно підвищувати рівень професійної майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження особливої теоретико-методологічної ваги набувають наукові розробки проблеми професійної підготовки вихователів, які всебічно висвітлено в працях О. Абдулліної, О. Акімової, А.Алексюка, В.Андрущенко, Є. Барбіної, Б. Бриліна, Г. Васяновича, Л. Вовк, В. Галузяка, О. Гомонюк, С.Гончаренка, Н. Гузій, Р. Гуревича, О.Дубасенюк, І. Зязюна, О. Коберника, А. Коломієць, В. Кременя, Н. Кузьміної, О. Куцево, О.Лавріненка, В.Лугового, Н. Мозгальнової, Н. Ничкало, В. Радула, О. Отич, В. Орлова, Н.Побірченко, В. Семиченко, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, Г.Тарасенко, В.Шахова, В. Штифурак, В. Якуніна та ін.

Мета статті – проаналізувати сутнісні характеристики готовності майбутніх вихователів до професійного саморозвитку в сучасній системі освіти.

Виклад основного матеріалу. Підготовку майбутніх педагогів до професійного саморозвитку тлумачимо як частину фахової підготовки, що наскрізно охоплює всі складники навчально-виховного процесу педагогічного ВНЗ як системи, здійснюється у взаємозв'язку із загально-педагогічною підготовкою і передбачає етапність формування готовності майбутніх вихователів до професійного саморозвитку в єдності адаптаційно-ознайомчого, пошуково-інформаційного, практично-орієнтованого, контрольного-рефлексивного, регулятивно-коригувального етапів. Уважаємо, що проблему професійного саморозвитку майбутніх вихователів доцільно розглядати крізь призму готовності до його здійснення.

Розкриваючи сутність поняття “готовність майбутніх вихователів до безперервного професійного саморозвитку”, після розгляду понять “саморозвиток”, “професійний саморозвиток” варто уточнити сутність поняття “готовність”. П. Харченко наголошує, що питання взаємозв'язку саморозвитку особистості з самопізнанням знайшли відображення у змісті зарубіжних теорій особистості А. Маслоу, К.Роджерса, провідною ідеєю яких є залежність процесу особистісного розвитку від чинників, що складають внутрішній світ людини, а дійові прояви зумовлені внутрішньою готовністю сприйняти зовнішній вплив і відреагувати на нього. Співзвучні погляди на дану проблему мають Л.Анциферова,

А. Брушлінський, І. Конта ін. Отже, проблему професійного саморозвитку П. Харченко пропонує розглядати крізь призму готовності до його здійснення. Оскільки процес саморозвитку професійних якостей майбутнього фахівця має бути цілеспрямованим, таким, що націлює людину на саморозвиток, організує професійне самозростання, вважає С. Некрасова, остільки є необхідність розглянути сутність готовності до нього. Отже, у процесі спеціально організованої підготовки у педагогічному ВНЗ має відбуватися формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

У контексті функціонального підходу (М. Левітов, А. Андрєєва, Ф. Рекешев та ін.) психологічна готовність розглядається у зв'язку з психічними функціями, формування яких вважається необхідним для досягнення відповідних результатів діяльності, тобто "готовність" визначається як психофізіологічний стан, що забезпечує швидкість актуалізації потрібного досвіду. За умов особистісного підходу готовність розглядається в контексті особистісних передумов успішної діяльності. Цей підхід передбачає вдосконалення психічних процесів, станів і властивостей особистості, які необхідні для ефективної діяльності, тобто готовність трактується як особистісне утворення, інтегративна стійка характеристика, що сприяє успішній діяльності [4]. У межах функціонального підходу готовність розглядається як певний психічний стан індивіда; при цьому підкреслюється тимчасова характеристика (готовність розглядається в тимчасовому стані, як короткочасна або довготривала); вона пояснюється як вміння себе мобілізувати психічно і фізично. Услід за Ю. Бабанским [1], В. Шадриковим та ін. А. Чурсіна визначає готовність як прояв індивідуальних якостей особистості та їх цілісності, які зумовлені ефективним характером діяльності з високою результативністю. Таким чином, готовність А. Чурсіна розуміє як інтегровану якість особистості, що припускає єдність мотиваційної та процесуальної систем діяльності, необхідну для саморозвитку та самовдосконалення. Ряд науковців – О. Гончарова, О. Кривильова, М. Кулакова, О. Павленко, К. Рейда, Л. Савенкова, О. Серняк, С. Тарасова, В. Уліч, П. Харченко, Т. Шестакова та ін. – є представниками особистісного підходу до визначення готовності, тобто розуміють її як психічний стан і характеристику особистості. Розглянемо спочатку готовність як складне особистісне утворення, потім професійну готовність та готовність до професійного саморозвитку. Є. Зеєр розглядає готовність як бажання, прагнення оволодіти певною професією, спеціальністю і як здатність, підготовленість до професійної діяльності. Основними компонентами готовності, на думку дослідника, є такі: мотиваційний – потреба у праці, зацікавленість професією, спеціальностями; уявлення про соціальний статус, престижність професії; матеріальна зацікавленість; пізнавальний – розуміння соціальної значущості, необхідності обраної професії, знання шляхів досягнення мети; емоційний – гордість за професію, естетичне ставлення до професійної майстерності; вольовий – уміння мобілізувати свої сили, подолати труднощі на шляху досягнення мети.

Для того, щоб особистість була готова до чогось, їй необхідно мати здібності та сукупність набутого досвіду, вважає О. Остроумова. Цей досвід можна формувати за трьома напрямками: знання; вміння та навички; самовизначення. Самовизначення особистості є свідомим актом виявлення й утвердження власної позиції в проблемних ситуаціях. Науковцем визначено такі етапи самовизначення: встановлення людиною власних особливостей, рис, якостей, здібностей; вибір критеріїв, норм і оцінювання себе; визначення своїх вже наявних на сьогодні

якостей, прийняття або неприйняття себе, того, що можна зробити сьогодні в разі невідповідності не обхідним нормам; передбачення своїх завтрашніх потенційних можливостей, прийняття або неприйняття себе як відповідного нормам у ситуації завтрашнього дня; побудова близьких, середньотривалих і віддалених цілей; перегляд критеріїв оцінок у зв'язку зі зміною цінностей і менталітетів у собі і суспільстві; пересамовизначення – людина заново приймає або не приймає себе, потім цикл може відновитися [4].

Важливим завданням системи освіти України нині є формування персоналізованої готовності кожної людини до саморозвитку, наголошує Л.Зязюн, до виконання громадянського обов'язку найістотнішого прояву природовідповідних творчих можливостей і обов'язку самозабезпечення себе в соціумі на рівні необхідних життєвих запитів та інтересів засобами учіння й виховання в інституціональних закладах держави, з підготовкою себе до самоучіння, самовиховання, самовияву творчої активності й самоідентифікації впродовж життя. Як стверджує науковець, три етапи готовності до саморозвитку, зокрема підготовчий, інтегруючий і креативний є базовими структурними складовими для пояснення і забезпечення процесу становлення та розвитку компетенції суб'єктів учіння, які дозволяють їм більш-менш комфортно адаптуватися до соціальних змін, знайти внутрішні ресурси для збагачення знанневого і почуттєвого потенціалу, модернізувати професійні уміння та світоглядні орієнтації [4]. У цьому контексті М.Дьяченко та Л. Кандилович виокремлюють тривалу (загальну або завчасну) і тимчасову (ситуативну) готовність. На думку науковців, на відміну від тимчасової готовності, яка відображає особливості та вимоги майбутньої ситуації у вигляді внутрішньої налаштованості на певну поведінку, змобілізованості усіх сил на активні та доцільні дії, тривала готовність – це стійка система професійно важливих якостей особистості (позитивне ставлення до професії, організованість, уважність, самовладання тощо), її досвід, знання, навички, уміння, необхідні для успішної діяльності у багатьох ситуаціях. Тобто, у найзагальнішому вигляді, тривала готовність є структурою, до якої входить: позитивне ставлення до того чи іншого виду діяльності, професії; адекватні вимогам діяльності, фаху, риси характеру, здібності, темперамент, мотивація; необхідні знання, навички та вміння; стійкі професійно важливі особливості сприйняття, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів [9]. Відтак, стан психологічної готовності має складну динамічну структуру та є сукупністю інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових аспектів психіки людини відповідно до зовнішніх умов і майбутніх завдань [4]. Професійну готовність дослідники (О.Безпалько, О. Дубасенюк, В. Поліщук та ін.) трактують як інтегративну складну характеристику особистості, що визначається системною сукупністю професійних якостей, необхідних і достатніх для успішної самостійної фахової діяльності. У цьому зв'язку О. Павленко, погоджуючись з К. Дурай-Новаковою, вважає, що професійна готовність є не лише результатом, а й метою професійної підготовки, початковою й основною умовою ефективної реалізації можливостей кожної особистості, складним структурним утворенням, ядром якого є позитивні установки, мотиви й усвідомлення цінності педагогічної праці.

До складу готовності входять також комплекс професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, певний досвід їх застосування на практиці. К. Дурай-Новакова пов'язує професійну готовність зі спрямованістю та стійкими установками на фахову діяльність. При цьому готовність – це не поєднання якостей

і психічного стану особистості. На думку науковця, психічний стан, що не є якістю особистості, може переходити протягом діяльності в якість. Якщо готовність функціонує в певний обмежений проміжок часу, її можна назвати станом, якщо готовність проявляється в різні періоди під впливом мотиваційних факторів і ситуацій, варто говорити про готовність як про якість особистості. Визначаючи структуру професійної готовності, К. Дурай-Новакова вирізняє в ній п'ять компонентів, а саме: мотиваційний (професійно значущі потреби, інтереси і мотиви діяльності); орієнтаційно-пізнавальний (знання й уявлення про зміст професії, вимоги фахових ролей, способи вирішення професійних завдань); емоційно-вольовий (почуття відповідальності за результат діяльності, самоконтроль, вміння управляти діями, з яких складається виконання професійних обов'язків); операційно-діяльнісний (мобілізація й актуалізація професійних знань, умінь, навичок і професійно значущих властивостей особистості; адаптація до вимог професійних ролей і до умов фахової діяльності); установочно-поведінковий (налаштованість на сумлінну працю).

Готовність студентів до професійного саморозвитку є, на думку К. Соцького, особливим особистісним станом, що передбачає наявність у студента мотиваційно-ціннісного ставлення до майбутньої фахової діяльності, прагнення до розширення й поглиблення професійних знань і вмінь, спрямованість на вдосконалення індивідуальних якостей, необхідних у фаховій діяльності з метою успішного просування в ній. Нове звучання отримала проблема формування готовності до професійного саморозвитку особистості у рамках гуманістичної педагогіки, яка виникла в 60-80 роках ХХ століття і пов'язана з іменами А. Маслоу, К. Роджерса та ін. Готовність до професійної діяльності С. Некрасова розуміє як цілісний стан підготовленості людини до неї, що забезпечує її фахову спрямованість, дає змогу швидко адаптуватися до професійного середовища й успішно виконувати свої функціональні обов'язки. Готовність до професійного саморозвитку розглянуто як інтегративну сукупність якостей особистості, набутих у фаховій підготовці, й інтернальних здібностей до професійних самозмін, що складається із взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційного та рефлексійного [6]. Готовність до педагогічної діяльності як інтегративну професійну якість вчителя, що забезпечує перехід від системи підготовки у ВНЗ до системи професійної діяльності досліджувала І. Колеснікова. Зміст і структуру готовності автор надає у вигляді блоків, які містять усвідомлення випускником педагогічного ВНЗ місця й функціональних можливостей своєї педагогічної діяльності в конкретній соціокультурній ситуації; індивідуально-гуманну орієнтацію, здатність бути носієм соціокультурних і професійних цінностей у життєдіяльності інших людей; наявність конкретної позиції вчителя, фахової компетентності, відповідності підготовки майбутнього вчителя сучасному рівню розвитку науки про педагогічну діяльність, передовим педагогічним технологіям.

Підтверджує сказане Т. Шестакова, яка розглядає готовність до професійно-педагогічного самовдосконалення як цілісне, відносно стійке особистісне утворення, що є сукупністю взаємопов'язаних особистісних мотиваційно-ціннісних, когнітивно-інтелектуальних і операційно-діяльнісних детермінант без перервного фахового зростання вихователя, які забезпечують оптимальну реалізацію самоосвіти, самовиховання, самоактуалізації та самоменеджменту в професійній діяльності педагога.

Аналіз діяльності педагогів дозволяє О. Гомонюк умовно виділити дві органічно пов'язані між собою сторони їхньої професійної готовності: теоретичну та практичну готовність до виконання покладених на них функцій. Основа теоретичної готовності – педагогічні знання й мислення. Практична готовність визначається професійно-педагогічною спрямованістю і системою педагогічних умінь, що дозволяють реалізувати цю спрямованість [3].

Підтверджує сказане І. Гавриш, вважаючи професійну готовність педагогів інтегрованим особистісним утворенням, що є регулятором і умовою успішної фахової діяльності педагогів [2]. А. Деркач вважає, що готовність до саморозвитку є цілісним проявом внутрішньої активності особистості у подоланні внутрішніх суперечностей і творчій реалізації планів і програм самоздійснення; це складне, комплексне психічне утворення, сплав компонентів, що мають динамічну структуру, між якими є функціональні залежності [3]. П. Горностаєв розуміє готовність до саморозвитку як системне явище ситуативної або довгострокової, стійкої готовності, що є діалектичною єдністю психічних процесів і властивостей особистості. Готовність – це система особистісної та функціональної, а також змістовної й оціночної категорії. Виділені блоки – це різні форми прояву готовності, що зустрічаються в реальній життєдіяльності суб'єкта [3].

Теоретичні дослідження наявних психологічних концепцій саморозвитку особистості дозволили С. Кузіковій стверджувати, що психологічні ресурси як сукупність можливостей розвитку вже існують у психологічній реальності людини, але для здійснення прогресивного особистісного саморозвитку потрібна їх самоактуалізація і встановлення між ними певних функціональних зв'язків. Звідси впливає важливість іншого боку цілісної системи саморозвитку особистості, структурні складові якого є мотиваційно-вольовими регуляторами саморозвитку і забезпечують переростання особистості в суб'єкта власних змін. Це – мотиви, цілі, засоби і готовність до саморозвитку [7]. Погоджуючись з С. Кузіковою [8], вважаємо готовність до саморозвитку надзвичайно важливим моментом саморозвитку особистості як актуалізованого, усвідомленого та керованого процесу позитивної особистісної зміни. Готовність до професійного саморозвитку не часто була предметом спеціальних досліджень, на відміну від готовності до діяльності в цілому. Готовність до професійного саморозвитку фахівця забезпечується сформованою професійною перспективою розвитку, яка відповідає ціннісним орієнтаціям особистості, а також наявністю навичок саморозвитку [3].

Цілковито погоджуємося з О. Остапчук, яка вважає, що орієнтирами й показниками вищої педагогічної освіти повинні стати не лише традиційні критерії – рівень знань, працевлаштування, а й прояв суб'єктності, внутрішніх механізмів саморегуляції особистості, її здатність до самореалізації. На думку науковця, однією з ключових проблем вищої педагогічної освіти є формування в майбутнього вихователя готовності до професійного саморозвитку в процесі самопроекування особистісних і професійних якостей. Зауважимо, що О. Остапчук акцентує увагу на такому явищі, як професіоналізація, під якою розуміє формування позиції, інтеграцію особистісних і професійних якостей у процесі виконання обов'язків. І саме професіоналізація, зазначає науковець, як психологічна категорія відображає процес саморозвитку особистості протягом життя, у межах якого відбувається становлення специфічних видів суб'єктної активності особистості на основі розвитку та структурування сукупності професійно орієнтованих її характеристик,

що забезпечують реалізацію функцій пізнання, спілкування й регуляції в конкретних видах діяльності та на різних етапах професійного шляху [9].

Незважаючи на те, що серед основних вимог до особистості вихователя професіонала вчені виділяють професійно-педагогічні знання, уміння і навички; розвинену емпатію та високий ступінь емоційної стійкості й самоконтролю; відповідальність і творчий підхід до діяльності; розвинену професійну самосвідомість; майстерність слова; мотиваційно-ціннісне ставлення до праці та педагогічну спрямованість та ін., основою ефективності педагогічної діяльності, як стверджує З. Крижановська, є постійне прагнення педагога до саморозвитку, що вимагає від нього відповідної готовності.

На думку М. Поплавської, готовність майбутнього вихователя до професійно-особистісного саморозвитку – це усвідомлена потреба в найбільш повній реалізації, розвитку й використанні своїх здібностей і потенційних можливостей у практичній діяльності та їх самовдосконаленні. Готовність майбутнього вихователя до професійного саморозвитку Л.Бондаренко розуміє як інтегровану професійну якість фахівця, яка проявляється у мобілізації духовних сутнісних сил особистості, характеризує наявність і певний рівень мотивації, цінностей, знань, умінь, досвіду самотворчої діяльності, забезпечує здійснення та високу ефективність професійного саморозвитку у відповідній діяльності.

Найбільш повне, на наш погляд, визначення “готовності до професійного саморозвитку”, яке узагальнює, по-суті, усі попередні, пропонує А. Чурсіна, розуміючи під цією якістю здатність людини реалізувати на практиці власний суб’єктний досвід в галузі фахового самовизначення та самореалізації на основі усвідомленої саморегуляції своєї навчально-професійної діяльності.

Зазначене повною мірою стосується організації психолого-педагогічної й фахової підготовки майбутніх вихователів ДОЗ у ВНЗ, що зумовлюється специфікою їх майбутньої професійної діяльності, спрямованої на становлення учня як особистості, громадянина, на зміцнення інтелектуального та духовного потенціалу нації. Діяльність вихователя надзвичайно різноманітна, оскільки він повинен уміти викладати інформацію, займатися виховною роботою, займатися організаторською, методичною, науково-дослідною та діяльністю, спрямованою на самоосвіту, самовиховання, безперервний професійний саморозвиток. Це потребує від вихователя особливих індивідуальних якостей, здатності адаптуватися до професійного середовища та успішно виконувати свої функціональні обов’язки, прогресивної системи цінностей, а головне – осмисленого ставлення до себе як суб’єкта фахової діяльності, що вимагає від нього готовності до безперервного професійного саморозвитку.

Висновки дослідження і перспективи. На підставі аналізу теоретичних джерел з проблеми дослідження професійний саморозвиток трактуємо як свідому діяльність людини, спрямовану на повну самореалізацію себе як особистості в тій соціальній сфері, яку визначає її професія. Професійний саморозвиток майбутніх вихователів – це постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості студента на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму в педагогічній діяльності.

Підсумовуючи, “готовність майбутнього вихователя до безперервного професійного саморозвитку” визначаємо (спираючись на О.Остапчук, А. Чурсіну та ін.) як здатність студента здійснювати цілеспрямовану рефлексивну діяльність, пов’язану з проектуванням і реалізацією якісних змін своєї особистості, й

реалізувати на практиці власний суб'єктний досвід у галузі професійного самовизначення та самореалізації на основі усвідомленої саморегуляції своєї навчально-професійної діяльності.

Література

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: (Дидактический аспект) / Юрий Константинович Бабанский. – К.: Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ірина Володимирівна Гавриш. – Х., 2006. – 579 с.
3. Гомонюк О. М. Професійно-педагогічна культура педагога як необхідна умова його професійного саморозвитку / О. М. Гомонюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47 / Редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2016. – С. 149-154.
4. Зязюн Лариса Іванівна. Теоретичні засади розвитку та саморозвитку особистості в освітній системі Франції : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Л.І.Зязюн. – К.; 2008. – 445 с.
5. Калошин В. Ф. Методичні рекомендації щодо самооцінки та саморозвитку вчителя / В.Ф.Калошин, Д. В. Гуменюк // Управління школою. 2012. – № 4/6. – С. 54-78.
6. Кузікова С. Б. Конструювання методики дослідження саморозвитку особистості [Електронний ресурс] / С. Б. Кузікова, Б. О. Кузіков // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2010. – № 2. – С. 106-112.
7. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: [монографія] / С. Б. Кузікова. – Суми: МакДен, 2011. – 412 с.
8. Кузікова С. Б. Психологія саморозвитку: навч. посіб. / С. Б. Кузікова; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми: МакДен, 2011. – 149 с.
9. Остапчук О. Професійний саморозвиток і самопроєктування в системі педагогічної освіти / О. Остапчук // Шлях освіти. 2007. – № 4. – С. 13- 18.

References

1. Babanskyi Yu. K. Problemy povysheniia effektivnosti pedahohicheskikh issledovani: (Didakticheskii aspekt) / Yurii Konstantinovich Babanskii. – K.: Pedahohika, 1982. – 192 s.
2. Havrysh I. V. Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hotovnosti maibutnix uchyteliv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Iryna Volodymyrivna Havrysh. – Kh., 2006. – 579 s.
3. Homoniuk O. M. Profesiino-pedahohichna kultura pedahoha yak neobkhidna umova yoho profesiinoho samorozvytku / O. M. Homoniuk // Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy // Zb. nauk. pr. – Vypusk 47 / Redkol. – Kyiv-Vinnytsia: TOV firma “Planer”, 2016. – S. 149-154.
4. Ziaziun L. I. Teoretychni zasady rozvytku ta samorozvytku osobystosti v osvitnii systemi Frantsii : dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.01 / L. I. Ziaziun. – K.; 2008. – 445 s.
5. Kaloshyn V. F. Metodychni rekomendatsii shchodo samootsinky ta samorozvytku vchytelia / V.F.Kaloshyn, D. V. Humeniuk // Upravlinnia shkoloiu. 2012. – № 4/6. – S. 54-78.
6. Kuzikova S. B. Konstruiuvannia metodyky doslidzhennia samorozvytku osobystosti [Elektronnyi resurs] / S. B. Kuzikova, B. O. Kuzikov // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy “Kyivskiy politekhnichnyi instytut”. Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika. 2010. – № 2. – S. 106-112.
7. Kuzikova S. B. Psykholohichni osnovy stanovlennia subiekta samorozvytku v yunatskomu vitsi: [monohrafiia] / S. B. Kuzikova. – Sumy: MakDen, 2011. – 412 s.
8. Kuzikova S. B. Psykholohiia samorozvytku: navch. posib. / S. B. Kuzikova; Sum. derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka. – Sumy: MakDen, 2011. – 149 s.
9. Ostapchuk O. Profesiinyi samorozvytok i samoproektuvannia v sytemi pedahohichnoi osvity / O. Ostapchuk // Shliakh osvity. 2007. – № 4. – S. 13- 18.

Одержано статтю: 4.02.2019

Прийнято до друку: 18.03.2019